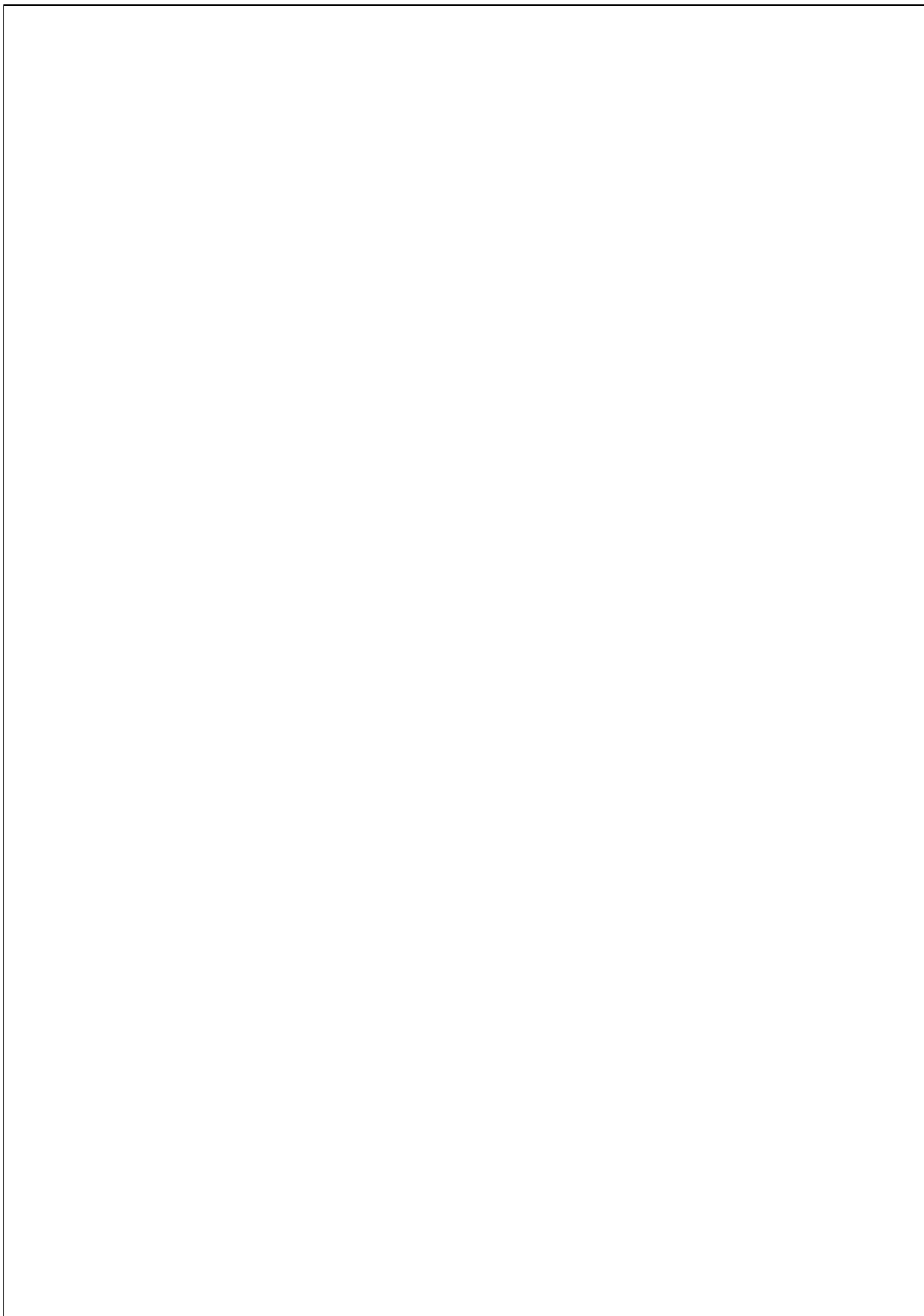

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/234473,Upamietnilismy-Marszalka-Jozefa-Pilsudskiego.html>
26.02.2026, 17:53

[Następny](#)

[Powrót](#)

Upamiętniliśmy Marszałka Józefa Piłsudskiego

W 158. rocznicę urodzin Marszałka Józefa Piłsudskiego doradca Prezydenta RP Jan Józef Kasprzyk i zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr hab. Karol Polejowski oddali hołd jednemu z Ojców Niepodległości.

04.12.2025

[Józef Piłsudski](#)

Uroczystości odbyły się przy Belwederze w Warszawie. Doradca Prezydenta RP Jan Józef Kasprzyk i zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski złożyli kwiaty pod pomnikiem Józefa Piłsudskiego.

Marszałka upamiętnili działacze społeczni, mieszkańcy Warszawy oraz przedstawiciele IPN: dyrektor Biura Prezesa IPN dr Marek Jedynak oraz jego zastępca Adam Stefan Lewandowski.

* * *

Marek Gałęzowski: Marszałek Józef Piłsudski (1867–1935)

Józef Piłsudski wywodził się z rodu szlacheckiego, osiadłego na Wileńszczyźnie co najmniej od XVII wieku. Urodził się 5 grudnia 1867 r. w majątku Zułów. Był czwartym dzieckiem Józefa i Marii z domu Billewicz. Miał jedenaścioro rodzeństwa. Najbardziej znani byli Bronisław – etnograf, odkrywca Ajnów – autochtonicznego ludu Japonii, i Jan, prawnik, w okresie międzywojennym poseł na Sejm, minister skarbu i wiceprezes Banku Polskiego. Wyjątkowy wpływ na wychowanie Józefa Piłsudskiego miała matka. Jak pisał biograf Marszałka Wacław Jędrzejewicz, „wielka patriotka, sprawę narodową stawiała na pierwszym miejscu i w epoce pozytywizmu uczyła swe dzieci dziejów walk o niepodległość, wpajając im miłość do Polski, konieczność walki o nią i poświęcania się dla niej”.

W 1875 r., po pożarze Zułowa i utracie rodzinnego majątku, rodzina Piłsudskich zamieszkała w Wilnie. Dwa lata później Józef, nazywany w rodzinie Ziukiem, został uczniem I gimnazjum w Wilnie, do którego uczęszczał także jego brat Bronisław. W szkole po raz pierwszy doświadczyli osobiście niewoli, w jakiej Polska pozostawała od blisko wieku. Językiem wykładowym był rosyjski, a nauczyciele, w większości Rosjanie, szykanowali uczniów za publiczne mówienie po polsku. W 1885 r. Józef zdał egzamin maturalny. Z religii, matematyki, łaciny i greki otrzymał oceny dobre, z historii – ocenę bardzo dobrą, z rosyjskiego – dostateczną. Po maturze zaczął studiować medycynę na Uniwersytecie Charkowskim. Pomyślnie ukończył pierwszy rok studiów i latem 1886 r. wyjechał na wakacje do Wilna. Studia zamierzał kontynuować na Uniwersytecie w Dorpacie, nie było mu to jednak dane.

22 marca 1887 r. został aresztowany pod zarzutem udziału w przygotowaniach do zamachu na cara Aleksandra III. Zabójstwo zaplanowała na 1 marca 1887 r. – w szóstą rocznicę zamachu Narodnej Woli na Aleksandra II – grupa studentów rosyjskich i polskich. Wśród spiskowców był starszy brat Włodzimierza Lenina – Aleksander Uljanow. Do zamachu ostatecznie nie doszło, policja aresztowała bowiem jego niedoszłych wykonawców. Bracia Piłsudscy nie znali celu spiskowców. Ich rola ograniczyła się do przenocowania w Wilnie dwóch Rosjan, którym Bronisław pożyczył też 150 rubli i przekazał chemikalia potrzebne do produkcji bomby. Mimo to kara za

związek ze spiskowcami była bardzo surowa: Józef został skazany na pięć lat zesłania, Bronisław – na piętnaście. Po długiej podróży – częściowo pieszej – Ziuk dotarł na Syberię. Podczas postojów w więzieniu w Irkucku wśród więźniów wybuchł bunt, brutalnie stłumiony przez żołnierzy z konwoju. Józef został kilkakrotnie uderzony kolbą w głowę.

Na zesłaniu Piłsudski przebywał w Kireńsku, a później w Tuncie, gdzie zaprzyjaźnił się m.in. z Bronisławem Szwarce, członkiem Komitetu Centralnego Narodowego, który przygotowywał powstanie styczniowe. Ziuk wrócił z Syberii do Wilna w lipcu 1892 r. z doświadczeniami, które miały ogromny wpływ na jego późniejsze losy. Władysław Studnicki, wspominając pierwsze spotkanie z Piłsudskim w 1899 r. w Zurychu, pisał: „W rozmowach z nami opowiadał, że on, jakkolwiek spotkał się już w gimnazjum z Rosją, która brutalnie laża do duszy młodzieży, jednak charakter Rosji i jej psychologię, tę chęć poniewierania godności ludzkiej, zrozumiał należycie na Syberii”. Dlatego po powrocie z syberyjskiego zesłania Piłsudski zaangażował się w walkę o niepodległość Polski.

[Fragment tekstu z broszury IPN „Patroni naszych ulic” – Marszałek Józef Piłsudski \(1867-1935\)](#)

* * *

Polecamy materiały IPN:

- [Mirosław Szumiło: Polityka wschodnia Józefa Piłsudskiego w latach 1918-1920](#)
- [Marek Gałęzowski: O Józefie Piłsudskim i współtwórcach niepodległej Polski](#)
- [Piotr Kardela: Pamięć o Józefie Piłsudskim wśród polskiej emigracji żołnierskiej w Stanach Zjednoczonych po II wojnie światowej](#)
- [Marcin Jurek: Pierwsza wizyta Józefa Piłsudskiego w Poznaniu w 1901 roku](#)
- [Bogusław Wójcik: Józef Piłsudski jako wychowawca](#)
- [*Bez emocji. Polsko-litewski dialog o Józefie Piłsudskim*, red. Danuta Jastrzębska-Golonkowa, Alvydas Nikžentaitis, Włodzimierz Suleja i Tadeusz Wolsza](#)
- [*Józef Piłsudski – idee, tradycje, nawiązania*, red. Sebastian Pilarski](#)
- [Agnieszka Kowalczyk, *Józef Piłsudski. Pisarz*](#)
- [Marek Gałęzowski, Jerzy Kirszak, *Twórca Niepodległej. Józef Piłsudski 1867-1935*](#)
- [*Sojusz Piłsudski – Petlura. Dokumenty i materiały*, red. Jan Pisuliński, Witalij Skalski](#)
- [*Sojusz Piłsudski-Petlura w kontekście politycznej i militarnej walki o kształt Europy Środkowej i Wschodniej*, pod redakcją Tomasza Stępniewskiego, Artura Góraka i Marcina Kruszyńskiego](#)
- [Biograficzna wystawa elementarna „Józef Piłsudski”](#)
[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Warszawa

Centrala

Józef Piłsudski

Uroczystości